



Verkefnalýsing

Útgáfa 9 / 14. nóv. 2013

Unnið af starfsfólki tilraunaverkefnis um menntun í Norðvesturkjördæmi

Efnisyfirlit

Tilgangur verkefnis	2
Markmið verkefnisins	2
Árangursmælikvarðar	3
Mælanlegur árangur fyrir árslok 2014	3
Bakgrunnur	3
Aðgerðir	5
Fjármál	5
Tengd verkefni	5
Yfirfærslugildi og varanleiki	5
Fyrirvarar	6

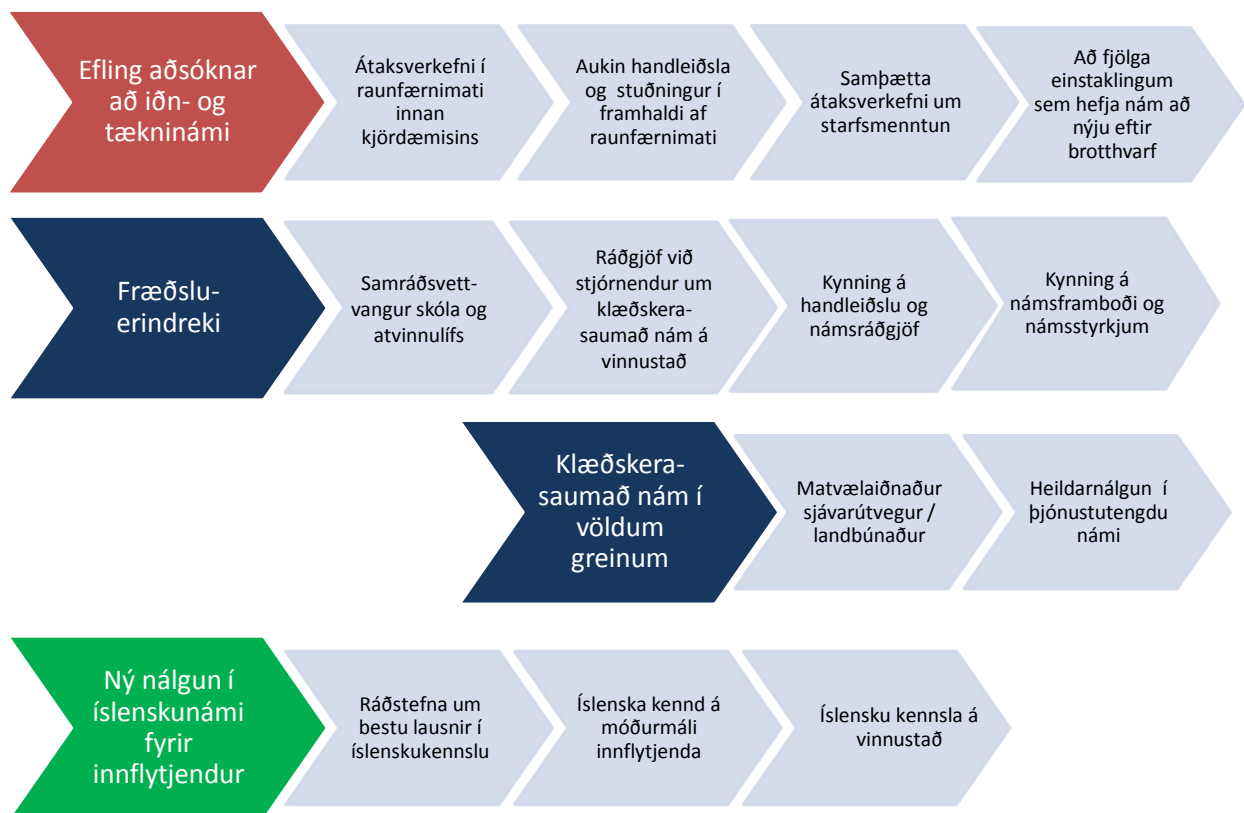
Inngangur

Upphaf tilraunaverkefnis um menntun í Norðvesturkjördæmi byggir á samningi Mennta- og menningarmálaráðuneyti og Háskólans á Bifröst frá 25. júní 2013. Verkefnið er liður í átaki til þess að hækka menntunarstig í íslensku atvinnulífi og eitt af nokkrum verkefnum sem sett voru af stað í framhaldi af kjarasamningum aðila vinnumarkaðarins í maí 2011. Sérstök verkefnisstjórn var sett yfir verkefnið. Formaður hennar er Vilhjálmur Egilsson, rektor Háskólans á Bifröst, en skólinn annast jafnframt umsýslu um verkefnið. Í verkefnisstjórninni sitja fulltrúar atvinnulífs, stéttarfélaga, sveitarfélaga og skóla- og fræðslustofnana í Norðvesturkjördæmi.

Meginmarkmið með samningnum var einkum að kanna þörf meðal einstaklinga á vinnumarkaði í Norðvesturkjördæmi fyrir menntun og stuðla að auknu samstarfi fræðsluaðila í kjördæminu.

Að undangegnum rúmlega 800 viðtölum við stjórnendur og starfsfólk fyrirtækja og stofnana í kjördæminu, fyrirtækjakönnun og úrtakskönnun úr þjóðskrá (sjá helstu niðurstöður á bls. 4) voru mótaðar tillögur að aðgerðum sem verkefnastjórn samþykkti og faghópur á vegum menntamálaráðuneytis hefur fjallað um.

Tillögurnar (mynd 1) eru kynntar í þessu skjali og mat lagt á kostnað við framkvæmd þeirra í fylgiskjali I.



Mynd 1

Tilgangur verkefnis

Að auka menntun á vinnumarkaði í Norðvesturkjördæmi sem hafa stutta skólagöngu að baki.

Markmið verkefnisins

1. Að efla ráðgjöf til fyrirtækja um sérsniðið nám á vinnustað með því að ráða og þjálfa fræðsluerindreka sem munu starfa hjá símenntunarmiðstöðvum í kjördæminu.
2. Að fræðsluerindreki stuðli að auknu samstarfi atvinnulífs og fræðsluaðila í kjördæminu um starfstengt nám með áherslu á nám í matvælaíðnaði og þjónustu.
3. Að fjölga einstaklingum sem ljúka iðnnámi með auknu aðgengi að raunfærnimati og stuðningi til að ljúka námi í beinu framhaldi af raunfærnimati.
4. Að efla íslenskukunnáttu innflytjenda með nýbreytni í kennsluháttum sem snýr að kennslu á vinnustað og þátttöku samstarfsfólks og vinnuveitenda.
5. Að standa fyrir ráðstefnu um bestu lausnir í íslenskukennslu í samstarfi við tilraunverkefni í Breiðholti. Að koma á markvissum samráðsvettvangi fræðsluaðila sem hefur það hlutverk að tryggja samræmt mat á einingum á milli skóla.
6. Að hvetja einstaklinga sem nýverið hafa hætt í framhaldsskóla til að hefja nám að nýju með boði um handleiðslu og aukinn stuðning náms- og starfsráðgjafa.

Árangursmælikvarðar

1. Að fræðsluerindrekar fjölgi fyrirtækjum á hverju svæði sem bjóða upp á starfstengt nám um að jafnaði 2 á mánuði eða samtals 24 á einu ári, alls 120 fyrirtæki (miðað við 5 fræðsluerindreka). Fyrirtæki í matvælaíðnaði og þjónustu ganga fyrir.
2. Að fjölga einstaklingum í Norðvesturkjördæmi sem fara í gegnum raunfærnimat um 60 á einu ári.
3. Að fjölga nemendum sem ljúka starfsnámi um 20% á 5 ára tímabili.
4. Að fjölga innflytjendum sem geta haldið uppi samræðum á íslensku um 25% á ári með markvissri íslenskukennslu á vinnustað.

Mælanlegur árangur fyrir árslok 2014

1. Fræðsluerindrekar í kjördæminu aðstoða 120 fyrirtæki við að koma á sérsniðnum námskeiðum fyrir sitt starfsfólk. Alls verða starfandi 5 fræðsluerindrekar (2 á Vesturlandi, 1 á Norðurlandi vestra, 1 á Norðanverðum Vestfjörðum og 1 á sunnanverðum Vestfjörðum). Afköst: 2 fyrirtæki í mánuði * 12 mánuðir * 5 fræðsluerindrekar = 120 fyrirtæki.
2. 60 einstaklingar ljúka raunfærnimati í sinni grein. 15 einstaklingar koma frá Vestfjörðum, 15 frá Norðurlandi vestra og 30 af Vesturlandi þar sem helmingur íbúa í kjördæminu býr.
3. 75% þeirra sem ljúka raunfærnimati (45 einstaklingar) halda í beinu framhaldi áfram námi og ljúka starfsnámi innan 3ja ára.
4. 15 framhaldsskólanemar sem hafa hætt iðnnámi á síðustu fjórum árum hefja nám að nýju og njóta aukinnar handleiðslu náms- og starfsráðgjafa og raunfærnimats að uppfylltum skilyrðum.
5. 25% þeirra sem taka þátt í íslenskukennslu á vinnustað ná þeim árangri að geta haldið uppi samræðum á íslensku.

Bakgrunnur

- Tilraunaverkefnið nær til einstaklinga á vinnumarkaði í Norðvesturkjördæmi sem eru á aldrinum 23-67 ára. Sérstök áhersla hefur verið á þann hóp sem er með stutta skólagöngu að baki. Verkefnið byggir á ítarlegri greiningu á þörf atvinnurekenda og starfsmanna fyrir nám. Einnig er tekið mið að þeim hindrunum sem standa í vegi fyrir frekara námi og hvað muni helst hjálpa til við að yfirstíga þær.
- **Styrkur svæðisins** er einkum fólgin í öflugum fræðslustofnunum en í kjördæminu eru m.a. 3 símenntunarmiðstöðvar, 5 framhaldsskólar og 3 háskólar auk háskólasetra.
- **Vandi svæðisins** liggur einkum í fámönnum og strjálum byggðum, þar sem fáir leggja stund á tiltekna menntun á hverjum stað. Oft reynist því erfiðleikum bundið að ljúka formlegu námi í heimabyggð af starfsnámsbrautum þar sem ekki er nægilegur fjöldi nemenda til að bjóða upp á alla tilskylda áfanga. Kostnaðarsamt er fyrir nemendur að ferðast um langan veg til að geta lokið námi í öðrum skólum og ýmsar hindranir eru í veginum sem leiða til þess að nemendur ýmist ljúka ekki námi eða flytja til höfuðborgarinnar til að klára nám og koma ekki til baka.
- Sumarið 2013 var gerð **viðtalsrannsókn** og tekin viðtöl við 828 starfsmenn og stjórnendur í fyrirtækjum og stofnunum, þar af 108 viðtöl við innflytjendur. Við val á viðmælendum var leitast við að hafa kynjahlutföll jöfn og að viðtöl væru tekin við stjórnendur og starfsfólk í sem flestum starfsgreinum. Unnið var úr hljóðupptökum og skráningu viðtalanna í ágúst og september.
- Þegar starfsfólk er spurt í viðtölum hvers konar menntun það hafi helst áhuga á að bæta við sig þá er algengast að fólk nefni nám tengt tölvum (tölvunámskeið, forritun), viðskiptanám (viðskiptafræði, skrifstofu- og bókhaldsnám), iðnnám (kokkanám, rafvirkjun, smíðar, stýrimannaskólinn, bifvélavirkjun) og nám fyrir opinbera þjónustu (þroskaþjálfun, sjúkraliðanám, kennsluréttindanám). Ýmiskonar annað nám er nefnt, s.s. ferðamálafræði, enska, starfstengt nám, búfræði og nám tengt sjávarútvegi. Fram kemur í viðtölum þörf fyrir enn aðgengilegri upplýsingar um námsframboð.
- Þegar stjórnendur eru spurðir hvers konar menntun sé helst þörf fyrir innan fyrirtækisins þá er algengast að iðn- og tækninám sé nefnt, sérhæfð starfstengt námskeið, viðskiptanám, tölvunám, nám tengt sjávarútvegi, tungumálum, matvælum og þjónustu. Stjórnendur eru tilbúnir til þess að endurmenntun fari að hluta til fram í vinnutíma.
- **Tölvupóstkönnun** var gerð meðal stjórnenda og hún send til 1.500 fyrirtækja og stofnana. Alls bárust 425 svör eða 28% svarhlutfall. 77% svarenda segjast mjög sammála eða sammála því að aukna menntun skorti í samfélagið. 45% segja að umsækjendur um störf uppfylli jafnan kröfur um menntun. 44,3% segja að aðgengi að menntastofnunum í kjördæminu sé nægt, 20% eða mjög eða frekar ósammála því. 83% svarenda segja þörf fyrir samráðsvettvang fyrirtækja og menntastofnana. 75% svarenda segja að betur menntaðir starfsmenn eigi kost á hærri launum. 22% svarenda segja að tungumálaerfiðleikar hamli framþróun í fyrirtækinu. 65% svarenda segja að fyrirtækið sé tilbúið að fjárfesta í aukinni menntun starfsfólks. 83% svarenda segja að fyrirtækið komi til móts við starfsfólk sem vill auka menntun sína. Kallað er eftir sérsniðnu námi hvað varðar inntak og aðlögun að starfstíma fyrirtækja. Langalgengast er að iðn- og tæknigreinar séu nefndar þegar spurt er um þau svið þar sem helst sé þörf á að hækka menntunarstig í atvinnulífinu. Þegar spurt er um færniþætti sem þarf að efla hjá starfsfólki á vinnumarkaði er algengast að svarið sé áætlanagerð og skipulagning, vinnusiðferði og gildi, tjáning, framsögn og hlustun.
- **Símakönnun** var gerð meðal einstaklinga. Úrtakið byggði á þjóðskrá og var svarhlutfall 28%. Svör fengust frá 411 einstaklingum. Þar kemur fram að 66% svarenda hafa áhuga á að stunda nám á næstu þremur árum og 48% hafa sótt nám eða námskeið á síðustu 12 mánuðum, meirihlutinn á sviði

símenntunar. Rúmlega helmingur svarenda fékk styrk til að sækja námið, ýmist frá vinnuveitanda eða stéttarfélagi. 61% segja að vinnuveitandi sé tilbúinn að koma til móts við sig ef þau ákveða að hefja nám og 45% segja að vinnuveitandi hvetji þau til náms. 21% svarenda segja að skipulagt náms sé í boði á þeirra vinnustað. Algengast er að svarendur vilji auka færni sína á sviði tölvunotkunar og upplýsingatækni, þá samskipta og samvinnu, ensku, áætlanagerðar og þjónustu. 13% hafa lokið raunfærnimati og 12% segja að náms- og starfsráðgjafi hafi heimsótt vinnustaðinn þeirra. 77% svarenda segja að sérsniðið nám á vinnustað myndi nýtast vel í starfi í dag. 47% hafa hætt í námi án þess að ljúka því að fullu. Áhugaleysi og námsleiði er algengasta ástæða þess að fólk hætti í námi en 40% svarenda nefna þá ástæðu, 18% nefna fjölskylduáðstæður og 8% fjárhagslegar skuldbindingar. Þegar spurt er hvaða þættir myndu hafa mest áhrif til að hvetja fólk til náms þá svara 82% því að námið veiti starfsréttindi, 78% nefna von um bætt atvinnutækifæri og að fyrri reynsla eða raunfærnimat fáið metið inn í nýtt nám. 74% nefna von um hærri laun og 73% nefna námsstyrki eða fjárhagslegan stuðning. Fjórðungur segjast hafa haft áform um flutning frá sveitarfélaginu síðastliðin 5 ár.

Aðgerðir

1. Ráðning og þjálfun fimm fræðsluerindreka til eins árs frá 1. janúar 2014. Fræðsluerindrekar verða staðsettir hjá símenntunarmiðstöðvum og þurfa að búa yfir yfirgripsmikilli þekkingu á námsframboði, þjónustu fræðsluaðila í kjördæminu og einkaaðila sem bjóða upp á sérhæfð námskeið.
2. Fræðsluerindrekar vinna í samstarfi við fyrirtæki, fræðsluaðila og stéttarfélög að undirbúningi sérsniðinna námskeiða fyrir a.m.k. 2 fyrirtæki í mánuði (sjá viðauka um starfstengt nám). Færnigreiningar Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins verða nýttar til grundvallar efnistöfum í sérsniðnum námskeiðum. Námskeiðin verða einingabær (a.m.k. 40 kennslustundir) og ráðgjöf verður veitt um hvernig þátttakendur geta bætt við sig frekara námi í framhaldi.
3. Samstarf fræðsluaðila, atvinnulífs og fræðsluerindreka um að finna a.m.k. 60 aðila sem hafa áhuga á raunfærnimati.
4. Skipulagning raunfærnimats í kjördæminu.
5. Ferðastyrkir vegna ferða og upphalds í raunfærnimati .
6. Könnun á afdrifum nemenda sem hafa fallið frá námi í kjördæminu á síðustu 4 árum og ástæðum þess að þeir hættu námi. Stuðlað að því að fá sem flesta þessara einstaklinga í nám aftur með samvinnu framhaldsskóla um iðnnám með samblandi af námi í heimbyggð, fjarnámi og staðbundnum lotum, eftir því hvernig búsetu nemenda er háttað.
7. Handleiðsla og námsráðgjöf til að auðvelda nemendum að ljúka starfsnámi í framhaldi af raunfærnimati og endurkomu nemenda í iðnnámi. Samstarfsvettvangur fræðsluaðila kemur að skipulagningu námsferla í samvinnu við náms- og starfsráðgjafa.
8. Undirbúningur ráðstefnu um bestu lausnir í íslenskukennslu fyrir útlendinga í samstarfi við tilraunaverkefni í Breiðholti. Ráðstefnan verður haldin í febrúar/mars 2014. Í framhaldi af ráðstefnunni verður gefin út handbók sem getur orðið leiðarvísir fyrir aðra sem sinna íslenskukennslu fyrir útlendinga.
9. Íslenskunámskeið undirbúin þar sem kennsla fer að hluta til fram á móðurmáli innflytjenda. Kennarar og túlkar fara á milli fyrirtækja þar sem hópar innflytjenda vinna og kenna íslensku á vinnustað og virkja samstarfsfólk og vinnuveitendur til þátttöku. Þannig er hægt að stuðla að áframhaldandi markvissri íslenskukennslu á vinnustaðnum.

Fjármál

Fjárhagsáætlun: Sjá fylgiskjal I.

Tengd verkefni

- Nám núna; tilraunverkefni í Breiðholti. Tengiliður er Stefanía Guðrún Kristinsdóttir (Stefania.Gudrun.Kristinsdottir@reykjavik.is)
- Átaksverkefni um eflingu starfsnáms. Tengiliður er Elín Thorarensen (ljosamyri@simnet.is)
- Fræðslustjóri að láni. Tengiliður er Kristín Njálisdóttir (kristin@landsmennt.is)
- Náms- og starfsráðgjöf hjá Símenntunarmiðstöðvum. Starfsmenntasjóðir og stéttarfélag

Yfirfærslugildi og varanleiki

- Verkferlar við alla þætti verkefnisins verða skráðir og nýtast þannig í hliðstæðum verkefnum á landsvísu.
- Niðurstöður kannana á vegum verkefnisins nýtast fræðsluaðilum og fyrirtækjum til vaxtar.
- Margfeldis- og hliðaráhrif af verkefninu verða:
- Aukinn áhugi stjórnenda og einstaklinga á svæðinu á námi.
- Aukin þekking þátttakenda í verkefninu á námsleiðum og möguleikum á að stunda nám, skilar sér til annarra í nærsamfélögum þeirra.
- Varanlegt aukið samstarf fræðsluaðila á svæðinu; framhaldsfræðsluaðila, framhaldsskóla og háskóla.
- Verkefnið stuðlar að vitundarvakningu um möguleika iðn- og tæknináms og hefur þannig samverkandi áhrif með átaksverkefni mennta- og menningarmála-ráðuneytisins um starfsmenntun.
- Aukin samvinna stéttarféлага, starfsmanna og framhaldsfræðsluaðila vegna námsstyrkja.
- Aukin þátttaka innflytjenda í samfélaginu í kjölfar betri tungumálafærni.
- Hönnunarferli við klæðskerasaumað nám verður þróað samhliða vinnu fræðsluerindreka. Afurð þeirrar vinnu verður gátlisti sem gæti gagnast á landsvísu.
- Fræðsluerindreki setur saman ítarlegan fyrirtækjalista fyrir sitt svæði sem gagnast mun símenntunarmiðstöðvum til framtíðar.
- Fræðsluerindreki skrásetur vandlega verkferla við þarfagreiningu hjá fyrirtækjum, hönnun klæðskerasaumaðra námskeiða og aðferðafræði við að hvetja einstaklinga aftur í nám. Verkferlar gagnast þannig til framtíðar fyrir símenntunarmiðstöðvar og framhaldsskóla.
- Niðurstöður viðtalsrannsókna og kannana verkefnisins frá sumrinu 2013 verða nýttar við rannsóknarvinnu Menntavísindasviðs Háskóla Íslands í framhaldsfræðslu, eftir því sem við á.

Fyrirvarar

Tilraunaverkefnið er háð samþykki faghóps, verkefnastjórnar og stýrihóps á vegum mennta- og menningarmálaráðuneyti. Ekki er unnt að hefja framkvæmd verkefna nema að fengnu samþykki ofangreindra.